

אהבת האדם ואהבת הדבר

מרים ון דן ברג מציירת את נכדיה

אחרי שפגשנו מרים ון דן ברג מתבוננת מקרוב למרחקים, בציורי הנוף שלה, אפשר לפגוש אותה שוב מתבוננת מקרוב לקרובים. ון דן ברג עוסקת בתהליכים בהם המציאות, ונושאים מתוך המציאות המקיפה אותה הופכים להיות סיבה ליצירה.

דומה שון דן ברג עוסקת בנופים. יכולים אלה להיות נופי חוץ בסביבות טבע המקיפות אותה ויכולים אלה להיות נופי פנים הנוגעים לסביבה האנושית המקיפה אותה. בזו הפעם, ון דן ברג בוחרת לצייר גוף עבודות שהוא דיוקן פנים של נכדיה. הייתי קוראת להם נופים של אהבה. ון דן ברג בוחרת תמונות משל האנשים הקרובים לה ביותר. אין היא מסתפקת בצילום שכבר מתעד את פניהם בזמן אמת, אלא משתמשת בו כמודל, כדגם, וכנקודת מוצא כדי להפיק ציור, או יותר נכון, כדי להימצא בתהליך הציור.

אני מוצאת שבתהליך זה אשר בו האמנית יושבת מול הדימוי של נכדה האהוב מתבוננת התבוננות עמוקה ומפיקה ציור, הוא תהליך שיותר ממה שהוא תהליך אמנותי, הוא תהליך נפשי של אהבה וקרבה. הנך יכול לשאול, לשם מה יש לצייר את פני הנכד האהוב אם יש לך צילום משלו? או אם אפשר להפיק עוד ועוד צילום? והתשובה, לפחות חלקה הגדול, כבר מונח בגוף השאלה.

מדובר כאן בפעולה, יותר מאשר בתוצר (וזאת מבלי לערער על יופיו של התוצר). הפעולה בה הסבתא יושבת מול התמונה הצילומית, חוקרת אותה, בוחרת חומרים ומפיקה ממנה ציור, זו פעולה של חיבור והתחברות, פעולה שאפילו מתקיים בה שיח (שהרי שפת הציור היא שפה). כך מוצאת לעצמה הסבתא הציירת, דרך נוספת ומעניינת לקיים שיח מקרב בינה ובין נכדיה, ומפיקה מפניהם המצולמים סדרה של ציורים. מכתב מסבתא לנכד בשפת חזותית. פעולה של חקירה, התבוננות, נגיעה ואהבה.

הפעולה הזו שבה מבוגר מצייר ילד, ובמיוחד דיוקן של ילד אהוב

ומוכר, מייצרת מצב מיוחד שבו מבוגר בוחר בדרך של משחק ושעשוע, ובכך הוא יוצר קו חיבור נוסף בינו ובין מושא הציור שלו. אמנם, בסופו של דבר אין הציור ציור ילדי, גם אינו ציור נאיבי. הציור מביא תוצאה ריאליסטית ומצביע על מיומנות של הצייר להביא אל מצע הציור אמת צילומית. אך יחד עם זאת באותו זמן, הציירת, פולשת אל עולם ילדי משהו, עולם של משחק, שהרי הקשר בין משחק ואמנות מוכר וידוע כפי שכבר למדנו, ובוודאי שגם בין משחק וילדות. כך נוצר משולש חדש ומרתק בין סבתא אמנית ונכדים.

ומהו ההבדל בין הצלם שהקליק הקלקה מהירה והפיק צילום (כנראה דיגיטלי) ובין האמן שיושב ומביט בצילום, נוגע במצע הציור, נוגע בצבע, נוגע בכל חלק וחלק מאיברי הפנים? גם כאן מחצית התשובה ואולי יותר, מונחים כבר בגוף השאלה. הילד, עצר לרגע, נאות לאפשר לצלם לצלם, הצלם לחץ, הרגע הוקפא ועתה יישמר לנצח. הציירת, שזו הסבתא, מצליחה - באמצעות אקט הציור, שמתכתב עם הדימוי הצילומי, שמהדהד אל הנכד אשר בינתיים כבר גדל - למתוח את הרגע, לשמר את הגעגוע להנציח את האהבה. שכן בעוד שהיא מציירת הרי שהדימוי של הנכד, השמור בצילום, מונח לידה כזיכרון, כמודל, והיא יכולה לגעת, ללטף, לעבד, לשמר, לזכור ולהזכיר, כלומר, לצייר.

פעולת הציור שבה ון דן ברג מאגדת ציורי דיוקן של נכדיה, היא פעולה שיש בה אהבת הדבר. האמנית מאחדת באופן ממשי חי וחד בין אהבת הציור ובין אהבת האדם שאלה הם הקרובים לה בגוף, בלב ובנפש.

עד אשר פגשתי בציורים אלה, חשבתי שדי ומספיק לצלם נכדים. בעת שבחנתי את ציוריה של ון דן ברג הבנתי ולמדתי מדוע כן יש מקום לצייר נכדים (או ילדים, או אהובים אחרים).

ד"ר נורית צדרכובים

